

SAYI IV (2018)

R. M. ERRINGTON, *Hellenistik Dünya Tarihi MÖ 323-30*.
İstanbul 2017. Homer Kitabevi, 344 sayfa.
Çev. G. Günata. ISBN: 9789944483766

Mehmet Emin TEKİN

*Libri: Kitap Tanıtımı, Eleştiri ve Çeviri Dergisi'*nde bulunan içeriklerin tümü kullanıcılara açık, serbestçe/ücretsiz "açık erişimli" bir dergidir. Kullanıcılar, yayıncıdan ve yazar(lar)dan izin almaksızın, dergideki kitap tanıtımlarını, eleştirileri ve çevirileri tam metin olarak okuyabilir, indirebilir, dağıtabilir, çıktısını alabilir ve kaynak göstererek bağlantı verebilir.

Libri, uluslararası hakemli elektronik (online) bir dergi olup değerlendirme süreci biten kitap tanıtımları, eleştiriler ve çeviriler derginin web sitesinde (libridergi.org) yıl boyunca ilgili sayının içinde (Sayı III: Ocak-Aralık 2018) yayımlanır. Aralık ayı sonunda ilgili yıla ait sayı tamamlanır. Dergide yayımlanan eserlerin sorumluluğu yazarlarına aittir.

Atıf Düzeni: M. E. Tekin, *Hellenistik Dünya Tarihi MÖ 323-30*. Yazar: R. M. Errington, *Libri* IV (2018) 355-359. DOI: 10.20480/lbr.2018040

Geliş Tarihi: 10.10.2018 | Kabul Tarihi: 16.10.2018
Elektronik Yayın Tarihi: 16.11.2018

Editörya: Phaselis Research Project
www.libridergi.org

**R. M. ERRINGTON, *Hellenistik Dünya Tarihi MÖ 323-30*. İstanbul
2017. Homer Kitabevi, 344 sayfa. Çev. G. Günata.
ISBN: 9789944483766**

Mehmet Emin TEKİN*

Kitap, *İçindekiler* (5-7), *Resimler Listesi* (8), *Haritalar Listesi* (9), *Önsöz* (10), *Kısaltmalar* (11-19) ve *Giriş* (20-29) beş bölümden oluşmaktadır.

Birinci bölüm *Hellenistik Dünyanın Doğuşu* (29-90) olarak isimlendirilmiştir. Büyük İskender'in ölümüyle imparatorlukta yönetim mücadeleleri, iç çekişmeler anlatılmış ve Büyük İskender'in nereye gömüleceği üzerinde durulmuştur. Komutanların (kralların) akrabalık bağıyla konumlarını güçlendirmeleri ve birbirleriyle mücadeleleri üzerinde durulmuştur. Paylaşılan bölgelerdeki krallar, kendi destekledikleri kişilerin karşı tarafta yönetime gelmesini istemiştir. Bu bölümde daha çok Makedonya ve Hellas topraklarında kralların ve komutanların birbirleriyle mücadeleleri genel hatlarıyla anlatılmıştır. Komutanların/kralların Hellas haricindeki diğer bölgelerde özerklik ve özgürlük vaadiyle toplumu etkileme çalışmaları üzerinde durulmuştur.

MÖ 311 ile MÖ 301 arasındaki olaylar tüm Hellenistik dünyanın temel yapısını oluşturması, Seleukos, Lysimakhos, Ptolemaios ve Kassandros'un yönetimleri altındaki topraklarda ve diğer yönetim bölgeleriyle ilişkileri incelenmiştir. Seleukosların İpsos Muharebesi'ne kadarki faaliyetleri, Lysimakhos'un hakimiyeti altındaki bölgelerde rahatça hareket etmesi, Ptolemaiosların I. Antigonos'la ilişkileri ve Kassandros-Demetrios Poliorketes, Kassandros-Pto-

* PhD., Akdeniz Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Tarih Bölümü, Eskiçağ Tarihi Anabilim Dalı, Antalya. mehmetemintekin01@gmail.com | 0000-0001-7289-9279

lemaiios ilişkileri bunların yanında Hellas halkının tavrı ile İpsos Muharebesi'ne kadarki süreç mercek altına alınmıştır.

İpsos'tan sonraki 20 yıllık dönemin çok net olmadığı belirtilmiştir. Demetrios'un topraklarının galipler arasında paylaşıldığı ve Kassandros'un ölümüyle gelişen olaylar anlatılmıştır. Ege Denizi'nde Demetrios-Ptolemaiios mücadelesi, Makedonya'nın Pyrrhos ve Lysimakhos arasında bölünmesi anlatılmıştır. Lysimakhos'un Küçük Asya'daki politikalarına değinilmiş, bazı olaylarda isteksiz davrandığı anlatılmıştır. Makedonya, Hellas, Syria ve Mısır'da suların ısındığını ilaveten saraylarda yapılan evliliklere değinilmiştir. Neden ve sonuçlarıyla Kurupedion Muharebesi'ne değinilmiş, Seleukos'un ölümüyle Diodokhoslar (halef) döneminin nasıl son bulduğu anlatılmıştır.

Yazar Büyük İskender'den sonra kurulan krallıkların buldukları bölgelere uyum sağladığını ve kurulan bu krallıkların kurucularının Makedon olduğunu ifade etmiştir. Makedon kökenli yöneticilerin her fırsatta Makedon kökenli eş alma eğiliminde olduklarını ve kurulan bu yeni krallıklarda yönetici grubun artık çok uluslu bir yapıda olduğunu belirtmiştir. Daha sonra yazar kurulan yeni kentlerden ve bu yeni kent ve krallıklardaki insan ihtiyacını karşılamak için uyguladıkları politikardan bahsetmiştir. Ardından ele geçirilen topraklardaki merkeze bağlı yönetim sistemi (satraplık) üzerinde durmuştur.

İkinci bölüm *Hellenistik Dünya Çarpışıyor* (91-166) olarak isimlendirilmektedir. Ptolemaiios Keraunos'un Avrupa'daki (Makedonya) faaliyetleri, Keraunos'un ölümü, Galat akınları ve Galat akınlarına karşı bölge halkının girişimleri incelenmiştir. Galatlara karşı sağlanan başarıdan sonra iyimserlik havasından bahsedilmektedir. Antiokhos ve Seleukos'un imparatorluğu ikiye ayırma anlaşması üzerinde durulmuş, Aitolia Birliği'nin yeniden yükselişi aktarılmıştır. Makedonya'da ve Hellenler üzerinden Pyrrhos ve Antigonos II Gonatas arasındaki mücadele, Antigonos Gonatas'ın Makedonya'da genişlemesi, Aitolia Birliği'ne göz yumması sonucunda gerçekleşen olaylar anlatılmıştır. Antigonos II Gonatas ile II. Ptolemaiios arasındaki anlaşmaya değinilmiş, Antigonos II Gonatas'a karşı Khremonides'in önerisiyle Ptolemaiios destekli Hellen kentlerinin birleştirilmesi düşünülmüş, Khremonides Muharebesi ve sonucunda Antigonos II Gonatas'ın kazanması ve sınırlarını genişletmesi anlatılmıştır. Khremonides Muharebesi'nden sonra Hellas'ta Aitolia Birliği'nin barışçıl faaliyetleri ve Makedonya'ya karşı Akhaia Birliği'nin faaliyetleri üzerinde durulmuştur. Hellas'ta Ptolemiosların Akhaialıları destekleyerek

Makedonya'ya karşı kullanmaları ve Hellen birliklerinin ve kentlerin birbiriyle mücadeleleri, birliklerin genişlemesi ve Makedonya'nın zayıflaması konu edilmiştir. Antigonos III Dason zamanında Roma'nın bölgedeki faaliyetleri, Makedonya ve Hellas anlatılarak, Antigonos Dason'un Hellas'ta yeniden Makedon egemenliği kurması incelenmiştir. Hellen kent devletlerinin birbirlerine olan yaklaşımları başka yönetimler altındaki kent kararları ve normal işleyiş yer almaktadır.

Kurupedion Muharebesi'nden sonra Asya'da gerçekleşen olaylar, Hellenistik Krallıklar, Pers, Büyük İskender ve kendi sistemlerini birleştirerek yönetim geliştirmeleri aktarılmıştır. Yerel krallıkların gelişmesi ve Küçük Asya'daki faaliyetleri anlatılmıştır. Galatların Küçük Asya'ya getirilmesi ve burada yerleşimleri üzerinde durulmuştur. I. Antiokhos'un Galat zaferi sonucunda *Soter* unvanı alması ve Seleukos-Ptolemaios mücadelesi anlatılmıştır. II. Syria Savaşı'ndan sonra yapılan anlaşma ve neticeleri incelenmiştir. Küçük Asya'da ortaya çıkan yeni krallıklardan, krallıkların kız alıp verme gibi konularda işbirliği yapmalarına rağmen yine de birbirleriyle savaştıkları anlatılmıştır. Antiokhos II Hieraks ve Seleukos II Kallinikos'un mücadelesi ve Küçük Asy krallıklarının tutumu ile bu krallıkların Seleukoslar ile mücadelelerine yer verilmiştir. Küçük Asya'da kraliye ailelerin ortaya çıkması, genişlemesi ve evlilik düşüncelerine değinilmiştir. Kraliyet orduları, bunları oluşturan etnik yapı ve kullandıkları malzemelerden bahsedilmiştir. Eski kentlerin korunduğu ve bu sayede onların sadık kaldıkları anlatılmıştır. Makedon kralların Hellen şehirleri tarzında yeni kentler kurmalarını, festival ve oyunlar düzenlemeleri nakledilmiştir.

Ptolemaios I Soter'in Büyük İskender'in ölümünden sonra Mısır'a satrap olarak atanması ve sonrasında Büyük İskender'i model olarak alması ardından gerçekleşen olaylar ve siyasi-sosyal yapılanma incelenmiştir. Var olan geleneksel sistemlerin Ptolemaios tarafından hala kullanıldığı, Mısır'daki festivaller, tapınak ve kült yapıları hakkında ayrıca Ptolemaioslardaki evlilik kültürü (kardeş evliliği) hakkında bilgi verilmiştir. Ptolemaiosların deniz aşırı ve uzak coğrafyalardaki topraklarının hangi amaçla elde tutulduğu üzerinde durulmuştur.

Üçüncü bölüm *Roma'yla Karşılaşma (167-244)* olarak isimlendirilmiştir. Mısır'daki taht karışıklıkları, iç ve dış politikaya etkileri incelenmiştir. III. Anti-

okhos'un Ptolemaios Syriasi'na saldırmaları Molon'un isyanı ve isyanın bastırılması üzerinde durulmuştur. Seleukos-Ptolemaios mücadelesi, Mısır'daki karışıklıklar yerel krallıkların etkilerinden bahsedilmiştir. Mısır'ın uzaktaki üs ve topraklarındaki faaliyetleri incelenmiş, Ptolemaiosların Hellas ve Makedonya topraklarındaki faaliyetlerine değinilmiştir. Roma ile yapılan savaşlarda Ptolemaiosların tarafsız olması üzerinde durulmuştur. Seleukosların tekrar toparlanıp Küçük Asya'da büyümeleri, Seleukos-Ptolemaios mücadelesinin yeniden başlaması mercek altına alınmıştır. Küçük Asya'da Seleukos-Pergamon ilişkileri, Seleukoslardaki iç mücadeleler ve bu mücadelelerin bastırılması aktarılmıştır. Pergamon-Roma ilişkilerine değinilmiştir. Makedonya'daki karışıklıklar, tahta çıkma süreçleri ve politikaları hakkında bilgiler sunulmuştur. Makedonya-Roma ilişkileri, Hellen birliklerinin birbirleriyle mücadeleleri MÖ 217 yılındaki Naupaktos barışına giden süreç ve Makedonya-Kartaca yakınlaşması incelenmiştir.

Mısır'daki yönetim değışikliğinden, Ege ve Akdeniz'de değışen dengelerden bahsetmektedir. III. Antiokhos'un Küçük Asya'daki faaliyetleri, V. Philippos ve Prusias'ın Ege ve çevresindeki hareketleri ile Roma ve müttefiklerinin icraatları anlatılmıştır. MÖ 197 yılındaki Kynoskephalai Muharebesi'ne kadar giden süreçte Roma'nın Balkanlardaki faaliyetleri, Hellas'ta müttefik toplama faaliyetleri ile savaş sonrası barış görüşmelerinde ve sonrasında Roma'nın rolünden bahsedilmektedir. Küçük Asya'da yaklaşan tehlikeden (Seleukoslar) bahsedilmektedir. Roma'nın MÖ 197 yılındaki kazanımını koruyarak MÖ 197 öncesi mevcut durumu istediğı aktarılmış, Roma ile Seleukosların ilk karşılaşmaları üzerinde durulmuştur. III. Antiokhos ile Roma ve müttefiklerinin diplomasi yoluyla olayları çözemeyeceğinin anlaşılması üzerinde durularak, Hellas'taki iç çekişmelerden ve Roma'nın buradaki etkisinden söz edilmiştir. Roma'nın Küçük Asya'ya ayak basmasından Magnesia Muharebesi'ne ve sonrasındaki Apameia Barışı'na giden süreç anlatılmıştır. Magnesia Muharebesi'nden sonra Küçük Asya'daki Seleukos topraklarının paylaşılması ve Roma senatosunun rolü üzerinde durulmuştur. Apameia Barışı'nın Seleukoslara getirdiğı ağır durum üzerinde durularak anlaşma sonrası Pergamon'a bırakılan topraklar ve Roma-Pergamon yakınlaşması ile Pergamon'un Küçük Asya'daki ilişkileri incelenmiştir. Rodos'un anlaşmadan sonraki Küçük Asya politikalarına, özgür bırakılan kentlere değinilmiştir. MÖ 188 yılından sonra Güney Hellas'ta yaşanan çalkantılı dönem incelenmiştir. V. Philippos'un Makedonya ve Hellas'taki MÖ 188 sonrası faaliyetlerine değinilmiş, Philippos'un

oğlu Demetrios ile Perseus'un taht çekişmeleri üzerinde durulmuştur. Perseus'un faaliyetleri ve Pydna Muharebesi'ne giden süreç anlatılmıştır.

Dördüncü bölüm *Hellenistik Dünyada Roma* (245-302) olarak isimlendirilmiştir. Pydna'dan sonra Makedonya toprakları üzerinde yapılan düzenlemeler Makedonya'nın Roma eyaleti olması aktarılmıştır. Andriskus İsyanı, Akhaia Savaşı'na giden süreç ile Atina ve Delos'un MÖ 168 sonrası gelişim ve faaliyetleri incelenmiştir. Mısır'daki gelişmeler, taht çevresinde yaşanan olaylar ve Nil deltasındaki isyanlar ile MÖ 168 sonrasında Roma'nın Mısır ve Seleukos anlaşmazlıklarına dahil olması incelenmiştir. Pydna'dan sonra Küçük Asya'daki olaylar anlatılarak, Rodos, Pergamon ve Bithynia'nın faaliyetleri incelenmiştir. Pergamon ve Rodos için Roma'nın değişen tutumu ve Pergamon'un sonu anlatılmıştır. IV. Antiokhos'un tahta çıkması ve sonrasındaki iç çatışmalar ile taht kavgaları aktarılmıştır. Seleukosların toprak kaybetmesi, yıkılma sürecine doğru gitmesine değinilmiştir. Seleukoslardaki iç karışıklıklardan sonra Roma'nın bölgede hakim güç olması üzerinde durulmuştur. Küçük Asya'nın Hellenleşmesinden bahsedilerek Kappadokia ve Pontos kralları'nın faaliyetlerine yer verilmiştir. Pontos'un büyümesi üzerinde durularak, Roma'nın Küçük Asya'daki yerel krallıklar üzerindeki etkileri anlatılmıştır. Küçük Asya'daki Romalı yöneticilerin tutumları, Roma-Pontos mücadelesi, IV. Nikomedes'in ölümü ve vasiyeti ile Roma-Mithradates savaşları sonucunda Pontos'un yenilmesi anlatılmıştır. MÖ 168 yılındaki Pydna Muharebesi'nden sonra Mısır'da da Roma'nın tutumunun değişmesinden, Ptolemaioslardaki taht kavgalarından ve Mısır'daki iç savaş ile savaş sonra durumdan bahsedilmiştir. Ptolemaioslarda kadınların yönetimde söz sahibi olmaları üzerinde durulmuş, Roma'nın Mısır'ı almak istemesi aktararak Roma'nın Mısır'da kalıcı olması ve Roma'daki iç mücadelelerde Mısır'ın rolü ve sonu üzerine yoğunlaştırılmıştır.

Sonsöz (303-308) bölümünde Büyük İskender'in ölümüyle başlayan dönemde kurulan Hellenistik krallıkların ortaya çıkmaları, gelişimleri, siyasi-sosyal faaliyetleri ve ortadan kalkmaları üzerinde durulmuştur. Roma'nın büyümesi ve Hellenistik dünyaya etkileri ve Hellenistik Dönem'in sonu tartışılmıştır. Kitabın sonunda *Seçilmiş Kaynakça* (309-312), *Krali Hanedanlar* (313-316) ve *Dizin* (317-344) kısımları yer almaktadır.